

ВІДДІЛ ЗОВНІШНІХ ЦЕРКОВНИХ ЗВ'ЯЗКІВ
Московського Патріархату

Виступ митрополита Волоколамського Антонія на конференції «Релігійна багатоголосність та національна єдність»

Служба комунікації ВЗЦЗ, 24.11.2022. Організована Валдайським клубом конференція відбулася 24 листопада у Казані. Голова Відділу зовнішніх церковних зв'язків Московського Патріархату митрополит Волоколамський Антоній виступив з доповіддю на сесії «Релігійна взаємодія між країнами як одна з основ миру та розвитку».

*З зовнішніми обходьтесь розсудливо,
користуючись часом (Кол. 4:5).*

Шановні учасники!

Ні для кого не є секретом, що ми з вами зараз живемо у переломну епоху людської історії. Вже не одне покоління людей змінилося з моменту закінчення Другої світової війни, багато десятиліть тому закінчилася Карибська криза, але сьогодні нам випав жереб знову чути «про війни та військові чутки» (Мт. 24:6). Наша Батьківщина фактично протистоїть з багатьох питань – насамперед

світоглядного характеру – групі найбільш розвинених і могутніх держав світу.

Мені б хотілося запропонувати осмислення того, що відбувається з точки зору віруючої людини, представника Руської Православної Церкви, яка понад тисячу років дуже впливала на духовний спосіб життя нашої країни. Цей релігійний вибір був зроблений князем Володимиром і волею народу зберігається донині.

Культура народів Росії - одна з найрізноманітніших у світі, і кожен народ, який проживає на її території, традиційно сповідує ту чи іншу релігію. Ми зуміли побудувати, не побоюючись цього слова, зразкову модель співпраці між традиційними релігіями нашої країни – православ'ям, ісламом, юдаїзмом та буддизмом. Народи Росії розуміють, що треба знати та поважати традиції і культуру один одного. У цьому наша ключова відмінність від домінуючої в деяких країнах ідеї про власну винятковість.

Як епіграф до свого виступу я вибрав слова апостола Павла: «З зовнішніми поведіться розумно, користуючись часом» (Кол. 4:5). Ці слова, на мій погляд, визначають найбільш суттєві риси характеру нашого багатонаціонального народу, що дозволяють нам і сьогодні підтримувати добрі відносини з людьми різних віросповідань і культур.

Руська Православна Церква не один десяток років підтримує діалог із релігіями Сходу, головним чином, з ісламом. І я можу констатувати, що з мусульманами ми нерідко знаходимо значно більше порозуміння, ніж з нашими єдиновірцями на Заході. Чому так?

Тому що віра займає важливе місце у житті багатьох людей на Сході. Прихильність наших громад Богом даним цінностям особистої і суспільної моральності та духовності визначає нашу близькість.

Московський Патріархат вже 25 років на регулярній основі веде діалог з мусульманськими організаціями Ірану. Слід зазначити дуже високий рівень взаєморозуміння та довіри, досягнутий під час цього спілкування. Крім того, це спілкування сприяло тому, що сьогодні Росія та Іран мають міцні дружні зв'язки. Подібне можна сказати і про відносини Росії з багатьма країнами ісламського світу. Нещодавно у столиці Казахстану Нур-Султані я зустрівся з Верховним імамом головного світового центру ісламської думки – університету «Аль-Азхар». Можу свідчити, що в даний час з боку мусульманського світу є особливий інтерес до міжрелігійного діалогу з Росією, бо вони добре розуміють, що сьогодні Росія протистоїть по суті самому способу життя, який спрямований на поклоніння людині, а не Богу. Схід не приймає такої парадигми і, здається, саме тому в нас виявилось чимало однодумців, незважаючи на безпрецедентний тиск з боку найсильніших держав світу.

У цьому контексті мені згадуються слова Святішого Патріарха Московського і всієї Русі Кирила, що виявилися пророчими, сказані шість років тому в проповіді у неділю Торжества Православ'я:

«Сьогодні ідея життя без Бога поширюється з новою силою вже в масштабах цілої планети. Ми бачимо, як у багатьох процвітаючих країнах робляться зусилля затвердити на законодавчому рівні право вибору будь-якого шляху, у тому числі гріховного, що йде врозріз зі словом Божим. Це небезпечне явище в житті сучасного людства отримало назву "дехристиянізація". Напевно, подібні філософські погляди не можна було б назвати ерессю, якби багато християн не прийняли їх і не поставили права людини вище, ніж слово Боже. Тому ми говоримо сьогодні про глобальну брехню людинопоклонництва – нового виду ідолопоклонства, що викручує Бога з людського життя. Нічого подібного у глобальному масштабі ніколи не було. Саме на подолання цієї головної ересі сучасності, яка може призвести до апокаліптичних подій, Церква має направити сьогодні силу свого слова та думки».

Його Святість тоді ясно вказав на те, що людинопоклонництво, поставлене на чільне місце, може

призвести до апокаліптичних подій. Сьогодні ми спостерігаємо саме такий варіант розвитку ситуації: що, якщо не ігнорування Бога та Його заповідей, призвело до нинішньої ситуації, коли проливається кров людей та звучать загрози глобального військового протистояння?

Тут я б хотів звернутися до думки великого російського письменника, вихідця з української землі – Миколи Васильовича Гоголя. Автор героїчного епосу «Тарас Бульба» чимало розмірковував про війну та мир, любов до Вітчизни та віру. Дуже актуальними сьогодні є його слова з «Авторської сповіді»: «Тому, хто побажає істинно чесно служити Росії, потрібно мати дуже багато любові до неї, яка б поглинула вже всі інші почуття, – потрібно мати багато любові до людини взагалі і стати справжнім християнином, у повному сенсі цього слова».

Можна згадати і висловлювання Гоголя з листів до графа Олександра Петровича Толстого з приводу отримання новин про лиха в Росії: «Нам передусім треба жити в Бозі, а не в Росії. Адже ми знаємо, що без Божої волі нічого не робиться. А воля Божа розумна, воля Божа знає, що нам потрібне. Виконуймо закон Христа щодо тих людей, з якими нам доведеться зіткнутися (закон цей можна виконувати всюди), а про Росію Бог подбає ».

З цих слів випливає ясний висновок: благополуччя нашого народу та нашої країни безпосередньо залежить від того, якими цінностями ми живемо. Запорука сильного та згуртованого суспільства – це комплексна спільна робота релігійних громад та державних інститутів, спрямована на виховання в людях твердих понять про моральність. А це передусім передбачає роботу в інформаційному та освітньому просторі.

Чим вище буде рівень релігійності в російському суспільстві – тим більше ми набудемо союзників у сучасному світі і тим більшу повагу викликатимемо у оточуючих. Дивлячись на сьогоднішні події, часто згадується старозавітна історія іудейського народу, який, незважаючи на технологічне відставання від інших народів, умів перемагати переважаючі сили противника та брати неприступні міста. Євреї мали успіх завдяки тому, що мали віру в Бога і намагалися зберігати Його заповіді. Але як тільки люди втрачали страх Божий, як тільки починали процвітати язичництво, корупція та беззаконня – народ віддалявся від Бога і захоплювався загарбниками. Про це свідчать і історичні прецеденти падіння всіх до єдиної великих світових імперій – вони руйнувалися тоді, коли падала моральність.

У нашій країні сформовані всі умови для плідного співробітництва: у Росії вже 25 років працює Міжрелігійна рада, де представлені усі найбільші традиційні громади. Підготовлено добрий ґрунт для співпраці з релігійною спільнотою зарубіжних країн.

Дай Бог нам усім у різноманітті думок знайти вірний шлях, яким ми покликані йти разом для мирного і спокійного майбутнього в нашій улюбленій країні.

Дякую всім за увагу.

Джерело: <https://mospat.ru/ua/news/89834/>